

**RESPUBLİKA ELMİ KƏND TƏSƏRRÜFATI KİTABXANASINDA
OXUCULARA KİTABXANA XİDMƏTİNİN MÜASİR VƏZİYYƏTİ
VƏ İNKİŞAF İSTİQAMƏTLƏRİ****A.A.CƏFƏROV***Bakı Dövlət Universiteti*

Məqalə müasir dövrdə Respublikamızda aparılan aqrar islahatlarla əlaqədar REKT-kitabxanasında oxuculara kitabxana xidmətinin təşkili prosesi təhlil edilmiş elmi ümumiləşdirmələr əsasında prioritet istiqamətlər haqqında məlumat verilmişdir.

Etibarlı ərzaq təminatı hər bir ölkənin iqtisadi sabitliyinin və sosial dayanıqlığının başlıca şərtidir. Azərbaycan Respublikasında əhalinin etibarlı ərzaq təminatı dövlətin iqtisadi siyasətinin başlıca istiqamətlərinin birini təşkil edir. Aqrar islahatlar nəticəsində son illər kənd təsərrüfatı sürətlə inkişaf etmiş, adambaşına düşən ərzaq məhsullarının istehsalı xeyli artmışdır. Həyata keçirilən tədbirlər bir çox sahələrdə olduğu kimi, bitkiçilik və heyvandarlıq məhsullarının istehsalının strukturunda da müəyyən dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Bütün bunları nəzərə alaraq Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Elm Mərkəzi sistemində yerinə yetirilən elmi-tədqiqat mövzularının böyük əksəriyyəti praktiki əhəmiyyət daşıyaraq yeni sortların və becərilmə texnologiyalarının təkmilləşdirilməsinə, bitkiçilikdə və heyvandarlıqda səmərəli mühafizə üsullarının işlənməsi məsələlərinin öyrənilməsinə həsr edilmişdir (1, 5).

Kənd təsərrüfatında həyata keçirilən iqtisadi islahatların hüquqi əsasını Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən qəbul edilmiş «Torpaq məcəlləsi», «Mülkiyyət haqqında», «İcarə haqqında», «Kəndli (fermer) təsərrüfatları haqqında», «Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında», «Torpaq vergisi haqqında», «Aqrar islahatın əsas istiqamətləri haqqında», «Kolxoz və sovxozların əmlakının bölüşdürülməsi, satılması və bələdiyyə mülkiyyətinə verilməsi qaydası» və digər normativ hüquqi sənədlər təşkil edir (2, 3).

Bu sahədə müsbət nəticələrin əldə olunmasının əsas səbəbkarı isə ümummilli lider Heydər Əliyevin iqtisadi siyasətində kənd təsərrüfatının prioritetliyi olmuşdur. MDB ölkələrində ilk dəfə torpağın təmənnasız olaraq kəndliyə verilməsi, torpaq üzərində xüsusi mülkiyyətin yaradılması, kənddə sahibkarlığın gələcək inkişafı regionların sosial-mədəni həyatı üçün olduqca böyük imkanlar açdı. Kolxoz və sovxozların ləğv edilməsi nəticəsində artıq 1995-ci ildən onların bazasında 35 minə yaxın kəndli-fermer təsərrüfatı yaradılmışdı.

Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycan kəndində aqrar islahatı həyata keçirmək üçün imzalanmış qanunlar və fərmanlar aqrar islahatların qəbulunu əsaslandırmışdır. 1999-cu ildə prezident xüsusi fərmanla “1999-2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında aqrar islahatların dərinləşdirilməsi və kənd təsərrüfatında sahibkarlığın inkişafına kömək göstərilməsinə dair dövlət proqramını təsdiq etdi. Bu proqram kənddə özəlləşdirmənin həyata keçirilməsinə böyük təkan verdi. Nəticədə kəndlilər əldə etdikləri torpaqdan daha səmərəli istifadə etmək üçün öz məqsədlərinə uyğun istifadə etməyə başladılar. İstifadəsiz qalan ənənəvi təsərrüfat formalarına (üzümlük, zəfəran, zeytun bağları) isə investisiya qoyuluşu vacib xarakter aldı. Çünki bu kənd təsərrüfatını təmin edən və ölkəyə xarici kapitalın axınına zəmin yaradan amildir. Bu məqsədlə xarici ölkələrdən gətirilmiş yeni üzüm sortlarının yetişdirilməsi məqsədilə investisiya yatırılmış, müəyyən nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bu da öz növbəsində ölkədə üzümçülüyün inkişafına, bu sahə üzrə tədqiqatın güclənməsinə və bunun nəticəsi olaraq yeni nəşrlərin meydana gəlməsinə, kitabxanada bu sahə üzrə ədəbiyyatın və xidmətin təkmilləşdirilməsinə səbəb olmuşdur.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin kənd təsərrüfatı sahəsində atdığı uğurlu addımları davamı hazırda İlham Əliyevin siyasətində öz əksini tapır. Bunun bariz nümunəsi kimi 23 oktyabr 2004-cü il tarixli “Aqrar bölmədə lizinqin genişləndirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” 23 yanvar 2007-ci ildə” kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət dəstəyi haqqında” sərəncamları müsbət qiymətləndirilməlidir. Sonuncu sərəncam dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatına subsidiyaların verilməsi ilə bağlı mühüm mərhələnin başlanğıcı olmuşdur .

Dövlətin bu sahədə yürütdüyü uğurlu siyasətin nəticəsidir ki, kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə yeni proqramlar, layihələr həyata keçirilir. 2004-cü ilin sentyabrında Azərbaycan hökuməti və Dünya Bankı tərəfindən imzalanmış Kənd Investisiya lahiyəsi Sosial infrastrukturunu yaxşılaşdırmaq məqsədilə həyata keçirilir. Əsas vəzifə rayonların iqtisadi potensialından səmərəli istifadə etmək, yerlərdə sahibkarlığı gücləndirmək, iqtisadiyyatın dinamik inkişafına nail olmaqdır. Əldə olunan uğurların başlıca səbəbi Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin yerli təşkilatları ilə sıx iş birliyinin yaradılması, layihənin icrası zamanı kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin məsləhətlərinə düzgün əməl edilməsidir.

Səmərəli dövlət tənzimləmələri və kənd təsərrüfatının çoxfunksiyalılığı kənd təsərrüfatında inqilabi dəyişmələrin əsasıdır. Kənd təsərrüfatına güclü dövlət müdaxiləsi və geniş miqyaslı tənzimləmələri zəruri edən amillər bunlardır: xarici ticarətlə əlaqədar olan amillər, ekologiya və təbiətin mühafizəsi ilə əlaqədar olan amillər və s.

Çoxfunksiyalılıq adı altında isə kənd təsərrüfatının funksiyaları aşağıdakı şəkildə sıralanır: Ərzaq təhlükəsizliyi, kənd bölgələrinin inkişaf etdirilməsi, sosial inkişaf və bioloji funksiya. Məlumat üçün qeyd edək ki, Azər-

baycan Respublikasında tarixən qərarlaşmış olan ərzaq istehlakı modelində çörək və çörək məhsulları daha yüksək rola malikdir, Məhz bu səbəbdən də həmin məhsullara təminatın zəruri səviyyəsi bütövlükdə ərzaq təhlükəsizliyi baxımından həlledici amil kimi çıxış edir və kənd təsərrüfatının sahələri arasında taxılçılığın inkişafının əsas prioritetliyini şərtləndirmiş olur.

Bazar münasibətlərinin inkişafı, istehsalın intensivləşmə səviyyəsinin yüksəldilməsi bilavasitə kadrların ixtisas səviyyəsindən, bacarığından, iqtisadi, aqrəotexniki, zootexniki savadından, texnikanı idarə edə bilməsindən və texnoloji proseslərdən baş çıxarmasından, təsərrüfatı sərbəst idarə etmə qabiliyyətindən asılıdır. İqtisadi islahatların həyata keçirilməsində və mütəxəssislərin elmi biliklərinin artırılmasında kitabxanalar böyük rol oynayır. Kitabxanalar cəmiyyətin əsas sosial tələbatını yerinə yetirmək üçün yaradıldığından onun həyata keçirdiyi funksiyalar da bilavasitə sosial xarakter daşıyır (3, 290).

Qeyd etmək lazımdır ki, oxuculara kitabxana xidmətinin səmərəli təşkili birinci növbədə oxucuların kitabxana biblioqrafiya və informasiya sorğularının hərtərəfli, dolğun və operativ yerinə yetirilməsini tələb edir, hər bir kitabxananın bütün işləri məhz bu vəzifənin yüksək səviyyədə yerinə yetirilməsinə yönəldilməsində əsas meyar oxuculara xidmət işinin keyfiyyəti sayılır.

Kənd təsərrüfatı sahəsində çalışan mütəxəssislərə və bu sahə ilə maraqlanan oxuculara kənd təsərrüfatı kitabxanaları xidmət göstərir.

Kənd təsərrüfatı sahəsinin informasiya təminatında, əsası 1921-ci ildə qoyulmuş Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanası (REKTK) mühüm rol oynayır (4, 114). Respublika Elmi kənd Təsərrüfatı Kitabxanası:

a) Respublikanın kənd təsərrüfatı sahəsində çalışan elmi işçiləri və mütəxəssisləri kitab və biblioqrafik məlumatla təmin edir;

b) Respublikanın kənd təsərrüfatının idarə edilməsi orqanlarına öz qarşısında duran vəzifələrin həllində kitabxana biblioqrafiya və elmi informasiya xidməti göstərir.

c) Respublikanın kənd təsərrüfatı işçilərinə xidmət edən bütün kitabxanalar üzrə elmi-metodik və əlaqələndirmə mərkəzidir (5, 86-87).

REKTK ölkədə fəaliyyət göstərən 27 filial və şəbəkə kitabxanasına metodik rəhbərlik edir. Kitabxana 1982-ci ildən kənd təsərrüfatı üzrə depozitar mühafizə mərkəzidir. 2002-ci ildə yeni binaya köçürülmüşdür.

Kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə layihələrin həyata keçirilməsi QHT-da diqqət mərkəzindədir. Bu cəhətdən İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzinin (İTM) rolu təqdirəlayiqdir. İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi Azərbaycanda yeganə QHT-dır ki, institusional dəstək alıb. Belə ki, Açıq Cəmiyyət İnstitutunun Budapeşt ofisinin maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirdiyi institusional yardım layihəsi çərçivəsində təşkilatın daxili idarəetmə sistemi və layihələrin idarəedilməsi standartlaşdırılıb, səyyarlıq və hesabatlılıq artırılıb.

“Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sahəsində vəziyyətin tədqiqatı” layihəsi çərçivəsində kənd təsərrüfatı sisteminin hazırkı vəziyyəti tədqiq olunub. Tədqiqatın nəticələri və onun əsasında hazırlanmış tövsiyələr paketində ölkənin valyuta rezervlərinin real iqtisadiyyata yönəldilməsi zamanı kənd təsərrüfatının daha məhsuldar toxum və mal-qara cinsi ilə təchiz edilməsi, MTB-nin, ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi və sair təkliflər öz əksini tapıb.

REKTK kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələrində çalışan mütəxəssislərin sorğularının ödənilməsində elmi işçilərə və mütəxəssislərə xidmət işini həm abonement qiraət şöbəsi və qismən də KAA vasitəsilə həyata keçirir. Kitabxananın bu sahədəki topladığı iş təcrübəsini tədqiq edib ümumiləşdirmək, kitabxananın fəaliyyətinin ümumi istiqamətləri haqqında qısa şəkildə də olsa məlumat vermək məqsədə uyğun olardı. Kitabxananın tədqiq edilən iş təcrübəsini ümumiləşdirmək müəyyən çətinliklərlə bağlı olmuşdur. Kitabxana illik hesabatları, əsas etibarilə statistik cədvəllər şəkilində tərtib edir ki, bu da lazımı qədər məlumat və faktlar toplanması işini qismən çətinləşdirir.

Kitabxana öz fondunu qismən kitabxana kollektorundan və kitab mağazasından aldığı qiymətli bağlamalar hesabına genişləndirmişdir. Bundan başqa kitabxana öz fondunu xarici nəşrlər hesabına zənginləşdirir. Buna isə kitabxana bütün il ərzində kitabxanalararası mübadilə yolu ilə MDB-nin kənd təsərrüfatı kitabxanalarının 47-si ilə, eyni zamanda Beynəlxalq kitab mübadiləsi yolu ilə Polşa, Koreya, Fransa, Almaniya, Türkiyə və başqa ölkələrin kitabxanaları ilə mübadilə sayəsində nail olur. REKTK 1982-ci ildən kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı üzrə Depozitor mühafizə mərkəzidir. Bundan başqa Xarici jurnal fondu, Qədim və nadir nüsxələr fondu geniş oxucu kütləsinin istifadəsindədir.

Ümumiyyətlə, 2000-2009-cu illər Azərbaycanın kənd təsərrüfatı tədqiqatları sistemi üçün, ilk növbədə ümumi strateji məqsədlərin formalaşdırılması, iqtisadi münasibətlər sistemi şəraitində fəaliyyət prinsiplərinin və prioritetlərin müəyyənləşdirilməsi, islahatların aparılması ilə xarakterizə olunmuşdur. Aqrar sahədə aktivliyin artması şəraitində elmi işçilərə və mütəxəssislərə xidmətdə keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir.

Kənd təsərrüfatı üzrə alim, aspirant, müəllim və tələbələrin kitabxanadan geniş istifadəsi üçün bütün imkanlardan istifadə olunmuşdur. Əgər REKTK-nın 2006-cı ildə fondunda 365441 nüsxə ədəbiyyat olmuşdursa, 2009-cu ildə bu rəqəm 367859 nüsxəyə çatmışdır. Şəbəkə üzrə ümumi fond isə 1.000651 nüsxədir. 2008-ci il üçün depozitor mühafizə fondunun həcmi 23362 nüsxə təşkil edirdisə, 2009-cu ildə bu göstərici 23580 nüsxəyə çatmışdır. Mübadilə fondunun həcmi isə 2009-cu il 10749 nüsxə olmuşdur. Vahid qeydiyyat uçotuna görə kitabxanada oxucuların sayı 2006-da 10.092 nəfər olmuşdursa, 2009-cu ildə bu rəqəm 10.122-yə çatmışdır. Kitabxanaya gəliş 2006-cı ildə 48616, 2009-da 48624 olmuşdur.

İndi isə kitabxanada abonement və qiraət zalı vasitəsilə mütəxəssislərə və elmi işçilərə, ümumiyyətlə, oxuculara xidmət işinin təşkili xüsusiyyətlərini fakt və rəqəmlərlə izah etməyə, burada olan nöqsan və çatışmazlıqları aşkara çıxarmağa çalışaq. Məlum olduğu kimi, istənilən tip və növdən kitabxanaların abonement və qiraət zallarının işində spesifik xüsusiyyətlərlə bərabər bütün kitabxanalar üçün ümumi olan xüsusiyyətlər də xasdır. Başqa bir tərəfdən isə bütün kitabxanaların abonement və qiraət zallarında oxuculara, eləcə də mütəxəssislərə xidmət işinin tabe olduğu ümumi nəzəri əsaslar mövcuddur. Bütün bunlara görə də RBKTK-nın abonement və qiraət zalında elmi işçiləri və mütəxəssislərə xidmət işini izah edib ümumiləşdirməzdən əvvəl bu ümumi xüsusiyyətlər və nəzəri əsaslar haqqında məlumat vermək, sonrakı izahat zamanı isə məhz bu məlumatlara istinad etmək məqsədəuyğun olardı. Oxuculara kitabxana xidməti sistemində abonement və oxu zalları başlıca yer tutur. Abonement və qiraət zallarında xidmət işi fəal və məqsədəyönlü xarakter daşmalıdır. Mütəxəssislərin bir qismi abonement, bir qismi qiraət zalının xidmətindən istifadə edir.

REKTK-nın abonement şöbəsində kənd təsərrüfatının bütün sahələri üzrə habelə humanitar, ictimai-siyasi məsələlərlə əlaqədar müraciət edən hər bir oxucunun sorğusunun yerinə yetirilməsindən ötrü bir sıra yeniliklər edilmişdir. Oxucu kartotekaları yenidən işlənmişdir ədəbiyyatlar oxucuların tələbatına uyğun olaraq vaxtında onlara çatdırılmışdır. Az istifadə olunan ədəbiyyat əsas fondan çıxarılıb depozitar fonduna verilmişdir. Bilirik ki, kitabxanaların profilindən asılı olaraq müxtəlif abonement növlərindən istifadə edilir. REKTK-da əsasən sahəvi abonementdən istifadə edilir. Sahəvi abonement ayrı-ayrı elm sahələri üzrə ədəbiyyatı fondunda toplayan və kitabxanalardan kənarında, həm də kitabxana şəratində istifadə üçün oxuculara tövsiyyə edilən abonement şöbəsi nəzərdə tutulur.

Tədqiq olunan dövrdə kitabxananın daimi oxucuları gah artıb, gah da azalması ilə əlaqədar olaraq, abonementdən istifadə edən oxucuların sayı da müxtəlif olmuşdur. Lakin buna baxmayaraq oxuculara xidmət işində aparıcı yeri yenə də oxu zalı tutmuşdur. Kitabxananın abonement şöbəsindən istifadə edən oxucuların əksəriyyəti kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri olmuşdur.

Kitabxananın 2006-2009-cu illərdəki işi ilə daha yaxından tanış olmaq üçün aşağıdakı cədvələ müraciət edək (6.8,10,5, 11)

İllər	Ev abonementi	Oxu zalı	Mütəxəssis	Elmi işçilər	Gələnlərin sayı
2006	2990	3015	5043	980	48616
2007	2991	3015	5048	1848	48621
2008	2991	3019	5049	1840	48622
2009	2990	3019	5040	1830	48624

Cədvəldən göründüyü kimi müxtəlif illərdə kitabxananın abonement və oxu zalının göstəricisi müxtəlif olmuşdur, il ərzində verilən ədəbiyyatın miqdarı gah artmış, gah da azalmışdır. Lakin abonement şöbəsində çox zaman oxuculara “yoxdur” cavabı verməsi oxucu fondunun oxucu sorğusunun xarakterinə mavafiq olaraq istənilən şəkildə komplektləşdirilmədiyini baxımından narahatlıq doğurmaya bilməz. Ümumiyyətlə, kitabxanaların abonement şöbəsində çox çatışmazlıq və nöqsanlar vardır. Hər şeydən əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, abonement şöbəsinin işi daha çox texniki xarakter daşıyır, daha doğrusu, şöbə işini yalnız kitab verilişi kifayətlənmiş hesab edir. Burada oxuculara kitab seçilməsi işində kömək, mütaliyəyə rəhbərlik, oxucu sorğularının istiqamətləndirilməsi məsələlərinə demək olar ki, az fikir verilir. Ümumiyyətlə, kitabxanada oxucularla fərdi işə bir o qədər də fikir verilmir. Nəhayət, abonement şöbəsinin oxu zalı ilə əlaqəsi çox zəifdir. Elmi işçilərə və mütəxəssislərə xidmət işinin təşkili prosesində bu əlaqənin gücündən və imkanlarından istifadə edilməmişdir. Bütün bunlardan əlavə şöbədə kitab verilişinin uçotu, oxuculara formulyarları ilə iş oxuculara verilən “yoxdur” cavablarının təhlili və s. bu kimi texniki işlərin aparılması da müasir tələblər səviyyəsində qurulmamışdır. Lakin Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə dövlət proqramında oxuculara kitab verilişində bütün bu çatışmazlıqların aradan qaldırılmasına yönəldilmiş tədbirlər planı mövcuddur.

Oxucuların təhsil və peşə sorğularının mürəkkəbləşməsi ilə əlaqədar olaraq hal-hazırda əhaliyə kitabxana-bibliografiya xidmətinin təşkilində oxu zallarının əhəmiyyəti nəzərə cərpacaq dərəcədə artır. Oxu zalının işinin təşkilində onun yardımçı fondu mühüm rol oynayır. Bu fond kitabxana üzrə kitab verilişinin təşkilində mühüm yer tutur. Düzgün seçilmiş yardımçı fond oxucularla fərdi işi asanlaşdırır, oxucu sorğularının tam və tez bir şəkildə ödənilməsini təmin edir. Yardımçı fond oxu zalının məqsədinə, onun oxucularının maraq və sorğularına müvafiq olaraq komplektləşdirir. Oxu zallarının yardımçı fondları oxucu sorğularının operativ şəkildə ödənilməsi məqsədinə xidmət etdiyinə görə burada əsas etibarilə son illərdə dərc edilmiş nəşrlər öz əksini tapmalıdır. Lakin bu zaman nəzərə almaq lazımdır ki, müxtəlif tipli ədəbiyyat üçün köhnə mexanizmi müxtəlifdir. Məsələn, elmi əsərlər oxucular tərəfindən daha uzun müddət ərzində soruşulur. Təbiidir ki, belə olan halda yardımçı fondda müxtəlif tipli kitabların saxlama müddəti də müxtəlifdir. Oxu zallarında kitab verilişinin texnikası və uçotu abonementdən bir qədər sadədir. REKTK-ın oxu zalı kitabxananın başlıca kitab verilişi məntəqəsidir.

Otuz beş nəfərlik bu oxu zalının yardımçı fondundan istifadə açıq rəf üsuluna əsaslanır. Daha doğrusu, burada soruq bibliografiya nəşrləri müxtəlif növ ensklopediyalar oxucuların açıq istifadəsinə verilmişdir. Mütəxəssislər

oxu zalından tez-tez geniş və səmərəli şəkildə istifadə edirlər. Qeyd etmək lazımdır ki, oxu zalının işini tam şəkildə aydınlaşdırmaq və izah etmək məhz bu səbəbə görə mümkün olmamışdır. Daha dəqiq desək, oxucuların yardımçı fondun bir hissəsindən sərbəst şəkildə istifadə etmələrinin uçotunun aparılmaması oxu zalının işi haqqında tam təsəvvür əldə etməyə imkan verir. Lakin kitabxanaların, xüsusilə də oxu zalının gündəlik iş təcrübəsinin öyrənilməsi göstərir ki, tələbələr, aspirantlar, o cümlədən elmi işçilər və mütəxəssislər bu və ya digər dərəcədə oxu zalının sərbəst yardımçı fonduna müraciət edirlər. Müşahidə nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, ən geniş istifadə oxu zalından olmuşdur. 2009-da oxu zalından istifadə edən oxucuların sayı 28.519 nəfər olmuşdur, ən çox istifadə etdiyi nəşr qəzet və qəzet komplekti olmuşdur. Dillər üzrə isə ən çox rus dilli nəşrlərdən istifadə olunmuşdur.

Oxu zalında kitab verilişinin uçotu tam şəkildə aparılmasa da, burada gedən işi qənaətbəxş hesab etmək olar. Bir cəhəti xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, kitabxananın oxu zalı elmi işçilər və mütəxəssislər üçün “yeni ədəbiyyat” kitab sərgilərinin təşkili işinə böyük əhəmiyyət vermişdir.

2009-da REKTK-ya 48.624 nəfər oxucu gəlmişdir. Onlara 498.559 nüsxə ədəbiyyat verilmişdir, bunun da çoxu yəni 29.519 nüsxəsi oxu zalının payına düşür. Elmi işçilərə və mütəxəssislərə məlumat biblioqrafiya və KAA xidmətinin təşkili kitabxananın fəaliyyətinin əsas istiqamətini təşkil edir.

Kitabxana elmi işçilərə mütəxəssislərə və başqa oxuculara məlumat biblioqrafik xidmətinin müvəffəqiyyətlə aparılması üçün müvafiq məlumat-biblioqrafiya aparatı təşkil olunmuşdur. Elmi cəhətdən təşkil edilmiş soraq biblioqrafik aparatı kitabxananın məlumat-biblioqrafiya fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. Bu işi daha yaxşı təşkil etmək məqsədilə 1978-ci ildə kitabxanada məlumat-biblioqrafiya şöbəsi yaradılmışdır. Şöbədə 4 nəfər işçi çalışır: 1 nəfər şöbə müdiri, 2 nəfər böyük biblioqraf və 1 nəfər biblioqraf. Kitabxanada Soraq Biblioqrafiya Aparatının məqsədi öz quruluşu və məzmunu baxımından respublikada kənd təsərrüfatı sahəsinin tələbatçılarınin sorğularını tam ödəməkdən ibarətdir. Lakin son illər iqtisadi çətinliklə əlaqədar kitabxanaya yeni ədəbiyyatın alınmasında baş verən problemlər, ilk növbədə kitabxanaya yeni ədəbiyyatın az miqdarda və qeyri-müntəzəm daxil olması, dövrü mətbuata abunə yazılışının, xarici kitab və jurnalların alınmasının məhdudluğu SBA-nın təkmilləşdirilməsinə öz mənfi təsirini göstərir. Bu isə sənəd axınını daim izləyən, həm yerli nəşrlər, həm də dünya elminin nailiyyətləri ilə maraqlanan elmi işçilərin sorğularının ödənilməsinə çətinləşdirir. Bununla belə, kitabxananın əməkdaşları SBA-nın redaktəsinə ciddi fikir verir, bu məqsədlə mövcud imkanlardan bacarıqla istifadə edir, onu kənd təsərrüfatının idarə olunmasındakı dəyişikliklərlə bağlı müasir tələblərə uyğunlaşdırmağa çalışırlar.

“Elmi işçilərə və mütəxəssislərə məlumat-biblioqrafiya xidmətinin təşkilində kitabxanaların katoloq və kartotekalarının da çox böyük əhəmiyyəti

vardır. Kataloq kitabxananın fondunu bir güzgü kimi əks etdirməklə bərabər, oxucunun suallarına dəqiq cavab vermək onların mütaliəsinə düzgün rəhbərlik etmək işində kitabxanaya kömək edən ən qiymətli vasitədir.

İndi isə kitabxanada məlumat-bibliografiya xidmətinin təşkili məsələlərini və bu işin inkişaf dinamikaasını izah edək.

İş təcrübəsini öyrəndiyimiz kitabxanada tədqiq olunan dövrdə məlumat-bibliografiya işi üzrə diqqət kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinə, elmi işçilərə və başqa oxuculara yüksək səviyyədə xidmətə yönəldilmişdir. Struktur dəyişikliyi ilə əlaqədar olaraq ləğv olunmuş təşkilatların əvəzinə yeni idarə və təşkilatların qeydiyyatı aparılaraq sənədləşdirilmişdir. 2006-cı ildən bibliografiya şöbəsinin işi yeni struktura uyğun aparılır. Kataloq və kartotekalarla müntəzəm iş aparılır. 2006-cı ildə məlumat-bibliografiya xidməti üzrə abonentlərin sayı 1912 olmuşdur. 2009-cu ildə abonentlərin sayı 1915 nəfər, göndərilmiş məlumatların sayı isə 2130 nüsxə olmuşdur. Həmin il kitabxanada 36 sərgi, 6 məlumat günü, 6 mütəxəssis günü təşkil edilmiş, oxuculara 300 yazılı, 570 şifahi sorğu ödənilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, kitabxananın qarşısında duran vəzifələrin həll edilməsində respublikanın uyğun profilli kitabxana fondlarından qarşılıqlı istifadənin tətbiq olunması əsasında oxucuların tələblərinin ödənilməsinə imkan verən kitabxanalararası abonement (KAA) müəyyən rol oynayır. KAA oxucu sorğularına “yoxdur” cavablarının aradan qaldırılmasına xidmət edir. Kitabxana tərəfindən 2009-cu ildə başqa kitabxanalara 1822 ədəbiyyat göndərilmiş, 396 ədəbiyyat alınmışdır. Bu baxımdan respublikamızda kənd təsərrüfatına dair ədəbiyyatın qorunub saxlanması, elmi metodik mərkəz olan Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanasının rolu əvəz edilməzdir.

Müasir dövrdə Azərbaycanda aqrar sahənin inkişaf etməsi gələcəkdə nəşr olunacaq kənd təsərrüfatı ədəbiyyatının tiraj və oxucu sayı etibarilə yüksələn xətlə davam edəcəyini göstərir. Bu da kitabxanalarda xidmətin təkmilləşməsinə bilavasitə təkan verən amillərdən ən mühümüdür. Bütün bunlar XXI əsrdə təkmilləşdirilmiş, dünya standartlarına cavab verən yeni aqrar tədqiqatlıq sistemi ilə addımlayacağımıza ümid etməyə əsas verir. Demokratik prinsiplər əsasında qurulan və azad bazar münasibətlərinə söykənən yeni iqtisadi sistemə keçirilməsində elmi işçilərin və mütəxəssislərin çox böyük rolu vardır. Buna görə də onların müxtəlif xarakterli məlumat tələbatlarının ödənilməsi vacib məsələlərdən biri kimi həmişə diqqət mərkəzindədir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Elmi-tədqiqat müəssisələrinin 2008-ci ildəki fəaliyyətlərinin əsas yekunları*. Bakı, 2009. s.5.

2. *Niftullayev V. Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı*. Bakı, 1996. 160 s.

3. Xələfov A. Kitabxanaşünaslığa giriş. Dərslik. I h. Bakı, 2001.290. s.
4. Xələfov A və başq. A.Xələfov, R.Kazımov, E.Bədəlov. Kitabxana işçisinin məlumat kitabı. Bakı, 1986. 286 s.
5. Cəfərov A. Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanasının yaranması və inkişafı tarixindən (1920-1940) // Dil və ədəbiyyat. 1997. №1. s.114.
6. Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanasının 2006-2007-2008-2009-cu illər üçün hesabatları.

**THE CONTEMPORARY CONDITION AND DEVELOPMENT
DIRECTIONS OF LIBRARY SERVICE FOR READERS IN
REPUBLICAN SCIENTIFIC AGRICULTURAL LIBRARY**

A.A.JAFAROV

SUMMARY

The main idea of the article is the analysis of library service for readers in Republican Scientific Agricultural library on the background of agrarian reforms realized in the republic recently.

Library-bibliography and information services at subscription and in reading halls are elucidated, in particular, positive and negative aspects are noted and main directions of the service are commented as well.

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ БИБЛИОТЕЧНОГО
ОБСЛУЖИВАНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ В РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
НАУЧНОЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ БИБЛИОТЕКЕ
И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ**

А.ДЖАФАРОВ

РЕЗЮМЕ

В статье анализировано библиотечное обслуживание в республиканской научной сельскохозяйственной библиотеке в фоне проводимых аграрных реформ в стране.

Особенно выделено библиотечно-библиографически и информационное обслуживание читателей в абонементе и читальном зале, подробно отмечены положительные и отрицательные направления деятельности.